

Datum 2025-11-28
Diarienummer 2025/0470
Ert diarienummer Ju2025/01974
Handläggare Aleksandra Kowalska

Justitiedepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Ändring av permanent uppehållstillstånd för vissa utlänningar (SOU 2025:99)

Myndigheten för delaktighet (MFD) arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. MFD lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

MFD ser positivt på att utredningen uppmärksammar personer med funktionsnedsättning eftersom denna grupp är särskilt utsatt inom migrationsområdet.^{1,2} Myndigheten kan samtidigt inte ta ställning till förslaget eftersom det saknas grundläggande analyser utifrån ett funktionshinderperspektiv. Utredningen beskriver bland annat inte hur undantaget om synnerliga skäl ska tillämpas. Det saknas också en beskrivning av hur individuella bedömningar ska säkerställas i handläggningen.

Myndighetens synpunkter

Avsaknad av konsekvensanalys för personer med funktionsnedsättning

Utredningen redovisar konsekvenser för barn och jämställdhet men saknar en analys av hur förslagen kan komma att påverka personer med funktionsnedsättning, särskilt i situationer där systemet missar personer med stödbehov. Avsaknaden av en sådan analys innebär att viktiga risker inte belyses. Trygg rättslig status är central för psykiskt välmående och förutsättningar att delta i utbildning och arbetsliv. När permanenta uppehållstillstånd kan återkallas skapas

¹ *Personer med funktionsnedsättning i asyl- och etableringsprocessen*, 2017, MFD.

² *Stöd till aktörer i funktionshinderrelaterade frågor*, 2023, MFD.

en osäkerhet som påverkar vardagsliv, framtidsplanering och möjligheten att ta till sig stödinsatser.

Personer med funktionsnedsättning är en grupp som är särskilt utsatt i etableringsprocessen. Målgruppen möter idag hinder i kontakten med myndigheter och på arbetsmarknaden.³ En osäker rättslig status kan förstärka dessa hinder eftersom den enskilde kan få svårare att fokusera på etablering och arbete när framtiden i landet är oklar. Osäkerhet kring möjligheten att stanna kvar kan också påverka motivationen att delta i utbildning och samhällsliv i övrigt. MFD bedömer därför att förslaget riskerar att förstärka ojämlikhet, öka risken för isolering och försämra förutsättningarna för etablering i samhället.

Lagstiftningsarbetet på migrationsområdet är omfattande och sker i snabb takt. Förslagen i betänkandet är en del av ett större reformpaket. Utan en helhetsbild av de samlade effekterna är det svårt att bedöma hur den pågående omställningen påverkar personer med funktionsnedsättning. För att säkerställa att lagstiftningen utformas på ett rättssäkert och inkluderande sätt bedömer MFD att det behövs en samlad analys av hur förändringarna inom migrationspolitiken påverkar målgruppens levnadsvillkor.

Behov av tydlig process för tillämpning av undantag

MFD ser positivt på utredningens förslag om att permanenta uppehållstillstånd inte ska återkallas om synnerliga skäl talar emot det. En sådan bestämmelse är viktig för att skydda personer med funktionsnedsättning från beslut som kan få allvarliga konsekvenser för deras självständighet och möjligheter till delaktighet i samhällslivet.

Utredningen beskriver dock inte hur undantaget ska tillämpas i praktiken. MFD saknar en tydlig process för hur en funktionsnedsättning ska identifieras, bedömas och dokumenteras inom ramen för handläggningen. Uppföljning på migrationsområdet visar att arbetet med att identifiera funktionsnedsättning idag inte sker tillräckligt snabbt, och också i mindre omfattning för utrikesfödda. Av de nyanlända som är inskrivna i etableringsprogrammet är det få som har en identifierad funktionsnedsättning.⁴ Av Samhallutredningen⁵ framgår också att det sannolikt finns ett mörkertal av nyanlända personer med funktionsnedsättning

³ *Stöd till aktörer i funktionshinderrelaterade frågor*, 2023, MFD.

⁴ Arbetsförmedlingens datalager visar att bland alla inskrivna arbetslösa var det 16 procent som hade en registrerad funktionsnedsättning i februari 2025. Hos arbetslösa som är utrikes födda var det 10 procent som hade en registrerad funktionsnedsättning.

⁵ *Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete* (SOU 2025:29), 2025

bland de inskrivna. Bristande rutiner innebär en risk att personer med särskilda behov inte fångas upp av systemet.

Myndigheten ser av den anledningen en risk att undantaget endast kommer att gälla personer med synlig och dokumenterad funktionsnedsättning. I många ursprungsländer är tillgången till medicinsk dokumentation begränsad och det finns ett stigma⁶ kring psykisk ohälsa, intellektuell funktionsnedsättning och neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Många personer kan därför sakna diagnos eller skriftliga intyg som styrker deras tillstånd. Om tillämpningen av undantaget kräver dokumenterad diagnos finns en risk att endast synliga funktionsnedsättningar beaktas, vilket skapar ojämlik behandling och kan utesluta personer med osynliga, odiagnostiserade eller odokumenterade funktionsnedsättningar.

MFD vill också uppmärksamma situationen för anhöriga som vårdar en person med funktionsnedsättning och som kan komma att beröras av förslaget om återkallelse. Det framgår inte om sådana omsorgsrelationer ska vägas in i bedömningen av synnerliga skäl. Om en anhörig förlorar sitt permanenta uppehållstillstånd kan det få omedelbara konsekvenser för den enskildes hälsa, trygghet och möjligheter att klara vardagen.

För att undantaget om synnerliga skäl ska tillämpas rättssäkert behöver regeringen säkerställa att handläggningen bygger på en helhetsbedömning av den enskildes situation. Bedömningen bör ta hänsyn till både medicinska, sociala och andra relevanta omständigheter och inte enbart utgå från formella intyg eller diagnoser. Ett sådant arbetssätt stärker rättssäkerheten, minskar risken för ojämlik behandling och bidrar till att personer med funktionsnedsättning får det skydd som undantaget syftar till att ge.

Behov av att säkerställa individuella bedömningar

MFD befärar att många avstår från att berätta om sin funktionsnedsättning av rädsla för negativa konsekvenser eller på grund av låg tillit till myndigheter. Det innebär att handläggaren behöver ha rätt kompetens att uppmärksamma funktionsnedsättningar även när de inte är synliga eller styrkta med medicinsk dokumentation. För att undantaget om synnerliga skäl ska fungera i praktiken behöver regeringen säkerställa att individuell bedömning sker konsekvent och med tillräcklig kompetens om funktionsnedsättning. Ett sådant arbetssätt stärker rättssäkerheten och säkerställer att undantaget tillämpas i enlighet med sitt syfte och med respekt för individens förutsättningar.

⁶ Stöd till aktörer i funktionshinderrelaterade frågor, 2023, MFD.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Annika Streiler och utredare Aleksandra Kowalska (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén

UNDERSKRIFTSSIDA

Detta dokument har undertecknats med elektroniska underskrifter:

NAMN:	Malin Ekman Aldén
TITEL, ORGANISATION:	Generaldirektör, Myndigheten för delaktighet
TID:	2025-12-01 14:56:59 +01:00
IDENTIFIKATIONSTYP:	E-post (malin.ekman-alden@mfd.se)
IDENTIFIKATIONS-ID:	b4667b8ef0964e5685ea6f183d8277a3

Certifierad av Comfact Signature
Accepterad av alla undertecknare
2025-12-01 14:57:04 +01:00
Ref: 276421SE
www.comfact.se

[Validera dokumentet](#) | [Användarvillkor](#)